

VERSLAG

VAN DE DIALECTEN-COMMISSIE
DER KONINKLIJKE NEDERL. AKADEMIE
VAN WETENSCHAPPEN TE AMSTERDAM

OVER 1950

VERSLAG
VAN DE DIALECTEN-COMMISSIE OVER 1950

Op het eind van het jaar heeft de commissie ouder gewoonte een vragenlijst uitgezonden. Deze zeventiende lijst bevat een aantal vragen naar woorden, die op de landbouw betrekking hebben, en naar de namen van insecten.

Op 31 December 1950 waren in totaal 25.940 ingevulde lijsten op het bureau aanwezig, en wel als volgt verdeeld: van lijst 1: 2298 exx., van lijst 2: 2278 exx., van lijst 3: 2388 exx., van lijst G.V.: 1897 exx., van lijst 4: 1582 exx., van lijst 5: 1768 exx., van lijst 6: 1464 exx., van lijst 7: 1338 exx., van lijst 8: 1312 exx., van lijst 9: 1112 exx., van lijst 10: 1398 exx., van lijst 11: 1103 exx., van lijst 12: 783 exx., van lijst 13: 1037 exx., van lijst 14: 1041 exx., van lijst 15: 1153 exx., van lijst 16: 1030 exx., van lijst 17: 958 exx.

Als bijdrage voor de vijfde aflevering van de „Taalatlas van Noord- en Zuid-Nederland” werden vanwege het bureau in de Akademiereeks gedrukt de kaarten van de slot-n in de werkwoordsvormen, door Mw. Dr. A. R. Hol, broer, door Mw. Dr. J. C. Daan en nagel, door de secretaris der commissie getekend. De laatste drie verschijnen in de Akademie-reeks. Aangezien de in het vorige jaarverslag vermelde onderhandelingen, die ten doel hebben de drukkosten der kaarten te reduceren, nog steeds niet het door onze commissie gewenste resultaat hebben gehad, was het niet mogelijk meer kaarten te doen drukken. Dientengevolge treedt een zeer te betreuren stagnatie op in de uitgave van de atlas. Deze langzame voortgang der werkzaamheden heeft bovendien dit onaangename gevolg, dat tengevolge van de werking der coda-traces de inkt hier en daar afschilfert, zodat een algehele contrôle der kaarten onmiddellijk voor de verzending naar de Topografische Dienst onvermijdelijk is. In verband daarmee werden ook in het afgelopen jaar geen nieuwe kaarten getekend, alhoewel het materiaal daartoe in over-

vloed voorhanden is. Wel werden een aantal schetskaarten ontworpen, als voorstudies voor de zesde aflevering.

De bibliografie der Nederlandse dialecten is tegen het eind van het jaar voltooid. Zij loopt tot en met het jaar 1950 en bevat zowel de wetenschappelijke als de bellettristische literatuur in en over de Nederlandse dialecten. Zij is systematisch ingericht en zal een auteurs- en plaatsnamenregister bevatten; deze zullen pas aan de hand van de drukproeven worden samengesteld. Onderhandelingen met enkele uitgevers voor een zo efficiënt mogelijke uitgave van deze bibliografie hadden op het eind van het jaar nog niet tot het gewenste resultaat geleid.

Van het tijdschrift „Taal en Tongval” verscheen, zoals nog in het vorige verslag vermeld kon worden, de dubbele aflevering die de eerste jaargang (1949) besloot, pas in het begin van 1950. Het is de commissie ook nu niet gelukt, een subsidie te verkrijgen voor deze periodiek, terwijl het aantal abonné's te gering is, om de kosten der uitgave te dekken. Mede daardoor, maar in hoofdzaak tengevolge van een langdurig verblijf buitenslands van de Vlaamse redactie-secretaris Prof. Dr. W. Pée, heeft van de tweede jaargang tot dusver nog niets kunnen verschijnen. Wanneer dit verslag in druk verschijnt, zal inmiddels echter een nieuwe aflevering het licht hebben gezien, terwijl plannen voor een daarop volgende reeds klaar liggen.

In samenwerking met de Commissie voor Naamkunde werd op 2 December een symposion gehouden, waarop Prof. Dr. A. E. van Giffen (Groningen) en Dr. J. Naarding (Assen) een voordracht hielden, respectievelijk over het Saksenprobleem van archaeologische zijde bekeken (met lichtbeelden) en Drente en het Saksenprobleem. Het verslag van dit symposion zal in de „Bijdragen en Mededelingen der Commissie voor Naamkunde” verschijnen. Van de „Bijdragen en Mededelingen” onzer commissie zijn in het afgelopen jaar geen nieuwe afleveringen verschenen. Ter perse zijn het verslag van het achtste dialectsymposion, waarop de secretaris der commissie de methode voor woordgeografisch onderzoek heeft besproken, en een verhandeling van ons medelid Weijnen over

„Taalgeografie en interne taalkunde”; beide zullen in het voorjaar van 1951 verschijnen.

Zoals in het vorige verslag werd aangekondigd zijn een aantal uit Friesland ingekomen antwoorden op vragenlijsten gecontroleerd door het bureau van de Fryske Akademy. Naar aanleiding daarvan heeft de secretaris met de voorzitter der Fryske Akademy, Prof. Dr. J. H. Brouwer, en de directeur van haar bureau, Dr. W. Kok, een onderhoud gehad, waarin de mogelijkheden van samenwerking uitvoerig zijn besproken. Daarbij werd besloten, in deze onderhandelingen ook ons medelid Van Es te betrekken als directeur van het Nederlands Instituut der Rijksuniversiteit van Groningen, Afdeling Dialectonderzoek.

Mw. Y. Pintelon-van Loo, thans te Brussel werkzaam, heeft zich bereid verklaard de Zuidnederlandse gegevens voor de atlas te controleren, voor zover deze van belang zijn voor de nog te tekenen kaarten. De commissie heeft van dit aanbod reeds een dankbaar gebruik gemaakt. Haar ook in dit jaar voortgezette pogingen, een jong Vlaams filoloog aan het bureau te verbinden, hebben nog geen succes gehad.

Mw. Dr. J. C. Daan heeft in de laatste maanden van het jaar een aantal medewerkers en aspirant-medewerkers in de provincie Noordholland bezocht, om het persoonlijk contact tussen medewerkers en bureau te versterken, aanwijzingen te geven over het invullen der vragenlijsten, nieuwe medewerkers te winnen, de binnengekomen gegevens te controleren en nadere gegevens te verzamelen over de sociale en familiale schakeringen in de dialecten. Het is de bedoeling dat Mw. Daan deze bezoeken, die de medewerkers zeer op prijs blijken te stellen, zal voortzetten, waarbij successievelijk ook de andere provincies aan de beurt zullen komen.

Van alle geïnterpoleerde nummers in het register van plaatsnamen werd een alfabetische en systematische lijst opgesteld, die gestencild aan belangstellenden is toegezonden. Wanneer mettertijd de spelling van de Nederlandse plaatsnamen herzien is, zal van het register van plaatsnamen een nieuwe uitgave verschijnen.

In samenwerking met de Volkskunde- en Naamkunde-commissies

gaf onze commissie ook ditmaal weer een aflevering der „Mededelingen van de Centrale Commissie voor onderzoek van het Nederlandse volkseigen” uit, waarin Mw. Daan over de voorbereiding van de kaarten schreef en de heer R. P. Meijer over de roepnamen van de huisdieren in de dialecten.

De heer J. A. Meijers, de taalkundige medewerker aan de Groene Amsterdammer, heeft in een aantal artikelen de aandacht gevestigd op het werk van het bureau. De commissie heeft deze propaganda zeer op prijs gesteld.

Samen met de Volkskunde-commissie heeft de commissie meegeerkt aan de Nationale tentoonstelling „Mijlpaal 1950”, die te Arnhem gehouden is.

Het bureau ontving o.a. bezoek van Prof. Dr. Marius Valkhoff met zijn Romanistische studenten van de Universiteit van Amsterdam, van Dr. A. Campbell (Oxford) en Prof. Dr. G. S. Nienaber (Pietermaritzburg). Laatstgenoemde heeft er een tijdlang gewerkt. Het verstrekte verder vele mondelinge en schriftelijke inlichtingen.

De secretaris en Mw. Daan gaven opnieuw aan de candidandi in de Nederlandse letteren der Universiteit van Amsterdam colleges over de dialectologie. Negen van hen maakten een stage op het bureau.

Op initiatief van ons medelid Mw. Dr. Kaiser heeft de commissie adhaesie betuigd aan plannen, tezamen met andere organisaties een reizend laboratorium in te richten voor sociobiologische onderzoekingen. Deze plannen zijn inmiddels nog niet verwerkelijk. In de loop van het jaar hebben op het bureau twee demonstraties plaats gevonden van een aantal moderne dicteerapparaten, met de bedoeling dat een daarvan door het bureau zou worden aangekocht voor dialectologische onderzoekingen. Op het eind van het jaar had de commissie haar keuze echter nog niet bepaald.

Door aankoop en schenking werd de bibliotheek met een aantal werken uitgebreid. De namen der schenkers zijn in bijlage II bij dit verslag vermeld.

De commissie ontving een subsidie van de provincie Noordbrabant over 1950 van f 100.—. Van de donateurs, wier namen in

bijlage II worden genoemd, werd een bedrag van f 57.50 aan donaties ontvangen.

Voor de mutaties in het personeel zij verwezen naar het verslag van de Centrale commissie, voor het financieel beheer naar de rekening en verantwoording dezer commissie. Echter wil de commissie ook op deze plaats een woord van dank brengen aan de wetenschappelijk assistent R. P. Meijer, die van 1 Maart 1948 af werkzaam is geweest en die tegen het eind van het jaar zijn ontslag nam wegens zijn benoeming tot assistent-lector aan de Universiteit van Melbourne.

Namens de Dialecten-commissie der Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen:

C. B. VAN HAERINGS, *voorzitter.*

P. J. MEERTENS, *secretaris-penningmeester.*

BIJLAGE I

Lijst van personen enz., die in 1950 boeken en handschriften aan het Centraal Bureau voor Nederlandse en Friese dialecten schonken:

Allard Pierson-stichting, Dr. Poul Andersen, Prof. Dr. E. Blancquaert, Dr. J. van Breemen, Centraal Bureau voor de Statistiek, J. Clottens, Fr. van Coetsem, Mw. Dr. J. C. Daan, Dr. Jos. Dupont, Economische Voorlichtingsdienst, Dr. P. Eringa, Mw. Eli Fischer-Jørgensen, Prof. Dr. W. Foerste, Glossaire des Patois de la Suisse romande, J. de Graaf, Prof. Dr. L. Grootaers, J. P. G. van Holt-hoon, Prof. Dr. C. Hooykaas, H. Klaassen, Mw. Dr. J. H. van Lessen, Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap, Ministerie van Openbaar Onderwijs (Brussel), Prof. Dr. W. Mitzka, Nederlandsch Zuid-Afrikaansche Vereeniging, Drukkerij „Neerlandia” (Meppel), Prof. Dr. W. Pée, Raad van leraren bij het Voorbereidend Hoger en het Middelbaar Onderwijs, Dr. W. Roukens, Rijksdienst voor het Nationale Plan, Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie, H. G. Sekhuis, Universiteitsbibliotheek Amsterdam,

Prof. Dr. M. Valkhoff, Prof. Dr. B. E. Vidos, Dr. Th. Weevers,
D. Wouters, Mw. T. Wijnholds-Mein.

BIJLAGE II

Lijst van Donateurs van de Dialecten-commissie:

M. E. Daan, Prof. Dr. C. F. A. van Dam, Drentsche Vereeniging
te Amsterdam, Dr. H. J. E. Endepols, Prof. Dr. K. Fokkema, Mej.
Dr. H. C. M. Ghijsen, Mw. M. Goedhart-van Alebeek, Joh. Hees-
terbeek S.J., Mw. Dr. A. R. Hol, Mw. Dra. H. A. Huygens-Wijma,
Dr. W. A. F. Janssen, Mw. Dr. J. H. van Lessen, Mw. C. A. A.
Mulder, P. Reinkingh, J. M. Renders, Dr. J. Smit, Dr. G. Stui-
ving, Dr. J. G. H. Tans, Mw. J. Tinbergen, Prof. Dr. M. Valkhoff,
P. van Vliet, J. H. de Vree van Gelder, S. S. D. Wehrens, Prof.
Dr. J. Wils.